

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

Factors Affecting the Success of the Safe Natural Agriculture Community
Enterprise Group at Maepan - San Kiang, Mae Chaem District,
Chiang Mai Province

นารินจง วงศ์อุต¹ และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์²

คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก¹

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้²

E-mail: Narinjong@gmail.com

Received: October 8, 2019; Revised: November 3, 2019; Accepted: December 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ระดับความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตัวอย่างได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง จำนวน 134 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์เพียร์สัน

ผลงานวิจัยพบว่า

ปัจจัยด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .658 และ .606 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง รองลงมา ปัจจัยด้านการบริหารการตลาด ปัจจัยด้านการบริหารการผลิต ปัจจัยด้านการบริหารการเงิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยด้านความสามารถของผู้นำ ปัจจัยด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .592, .590, .579, .570, .538, .519 และ .502 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .244 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 2.61) ด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.51) และด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.51) มีระดับความสำเร็จในระดับมาก ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปัญหาที่พบคือ ปัญหาทางการตลาด คือ ปัญหาเรื่องประเภทสินค้าที่มีอยู่ยังไม่หลากหลาย ขาดความรู้ด้านการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ มียอดขายต่ำ และขาดการวางแผนทางการตลาด

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

The objective of this research was to study factors affecting the success, the level of the success, and problems and obstacles of the management of the safe natural agriculture community enterprise group at Maepan - San Kiang. The samples, selected by purposive sampling, were 134 members of the safe natural agriculture community enterprise group at Maepan - San Kiang. The research instrument was a questionnaire. The statistics were mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were found as follows.

Firstly, the benefit and income distribution and the management factors were related to the success of the community enterprise group with the statistical significance at the level of .01 and the values of the correlation coefficient (r) were at .658 and .606. The variables of the factors were related in the same direction at a quite high level. Secondly, the factors of the marketing management, the producing management, the financial management, the participation of the members, the ability of the leaders, the regulation of the rules, and the support from the private sectors were related to the success of the community enterprise group with the statistical significance at the level of .01 and the values of the correlation coefficient (r) were at .592, .590, .579, .570, .538, .519, and .502. The variables of these factors were related in the same direction at a moderate level. The factors of the development of the learning processes were related to the success of the community enterprise group with the statistical significance at the level of .01, and the value of the correlation coefficient (r) was at .244. The variables of these factors were related in the same direction at a quite low level. The factors of the support from the government sectors were not related to the success of the community enterprise group. The level of the success of the community enterprise group with the mean scores of the stability at 2.61, the consideration of the community potential at 2.51, and having the markets to sell the products produced by the group at 2.51 was at a high level. The problem found in the management of the community enterprise group was the marketing problem. The marketing problem consisted of the problems on the products that did not have various kinds of the products, lack of knowledge in designing the products, and the products' packages, low sales, and lack of planning for marketing.

Keyword: Community Enterprise, Factors Affecting the Success, The Success of the Community Enterprise Group

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งต้องการส่งเสริมให้กลุ่มต่าง ๆ มีความรู้ และเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการพัฒนาความสามารถบริหารจัดการด้วยการมีกฎหมายรองรับที่ทำให้กลุ่มมีสถานภาพ

เสมือนนิติบุคคล สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การดำเนินการหรือการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน นับเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนร่วมกัน ลักษณะที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ ชุมชนดำเนินการเอง ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนโดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรทุน และแรงงานในชุมชนเป็นหลักจนกระทั่งเกิดการริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมของชุมชนขึ้น เพราะวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของชาวบ้านและเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนที่มารวมตัวกัน เพื่อให้เกิดเป็นกลุ่มและมีเป้าหมายที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกันเป็นการพัฒนาศักยภาพของระบบเศรษฐกิจในระดับฐานราก ในการพัฒนาความร่วมมือกับระบบเศรษฐกิจในภาพรวมเพราะการที่ชุมชนไม่ต้องพึ่งพา ระบบเศรษฐกิจจากแหล่งอื่น จะนำไปสู่การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจของชุมชนและเศรษฐกิจในระดับประเทศให้มีความมั่นคงและมีความยั่งยืน

บ้านแม่ปาน หมู่ที่ 10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ที่ 17 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ภูเขาสูงประมาณร้อยละ 90 มีอาชีพปลูกข้าวโพดมีการบุกรุกผืนป่าเข้าไปในป่าต้นน้ำ รวมถึงมีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมรวมถึงสุขภาพของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดและประชาชนโดยทั่วไปทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ของชุมชน บริษัทเจริญโภคภัณฑ์โปรดิ๊วส จำกัด ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เข้าไปดำเนินโครงการธรรมชาติปลอดภัยในปี พ.ศ. 2556 โดยเป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตรบนพื้นที่สูง พัฒนาอาชีพทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรบนพื้นฐานของความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมจากการทำเกษตรบนพื้นที่สูง การสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัย รวมถึงการสร้างหอคอยเพื่อการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนบ้านแม่ปานหมู่ที่ 10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ที่ 17 ตำบล ช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ และนารินจง วงศ์อุต (2561) จากการดำเนินการของโครงการธรรมชาติปลอดภัยทำให้ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงไปมีแหล่งน้ำสำหรับใช้ในภาคการเกษตร สมาชิกในชุมชนได้รับความรู้ทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตรจนนำไปสู่การเกิดอาชีพที่หลากหลายมากขึ้นในชุมชนและท้ายที่สุดสมาชิกในชุมชนจึงมีความเห็นตรงกันว่าควรมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจขึ้นในชุมชนและได้ดำเนินการขออนุญาตจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 และได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีคณะกรรมการดำเนินการจำนวน 18 คน และมีสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 134 คน มีจำนวนหุ้นทั้งหมด 8,326 หุ้น เป็นเงินค่าหุ้นจำนวน 832,600 บาท ภายใต้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ เกิดกลุ่มอาชีพที่หลากหลายเช่น กลุ่มไม้ผล กลุ่มปลูกผัก กลุ่มเลี้ยงหมู กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มหัตถกรรม และกลุ่มทำน้ำพริก แต่ละกลุ่มสามารถสร้างอาชีพให้คนในชุมชน เกิดการจ้างงาน นับได้ว่าการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ประสบความสำเร็จเพราะสามารถสร้างรายได้มากมายให้กับคนในชุมชน และส่งผลทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้นด้วย

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจและมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ระดับความสำเร็จ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในการนำเอาผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืน อีกทั้งยังเป็น

แนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง
2. ศึกษาระดับความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนิน งานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่ปานหมู่ที่ 10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ที่ 17 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 134 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์เป็นร้อยละของประชากรในการพิจารณา ธีรวุฒิ เอกะกุล (2543)

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นการรวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก จำนวนพื้นที่ถือและเงินปันผลที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านความสามารถของผู้ผู้นำ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วย งานภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ส่วนที่ 5 ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และด้านความยั่งยืน

ส่วนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง โดยผ่านการพิจารณาเนื้อหาข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ และข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า .5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ซึ่งข้อคำถามทั้งที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ และความสำเร็จทั้ง 3 ด้านได้ค่า IOC อยู่ในช่วง .5-1.00

การศึกษาทั้ง 6 ส่วนใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์ภายใต้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) วิเคราะห์โดยอาศัยสถิติแบบง่ายในรูปของ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) 2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง

ความสามารถของผู้นำ กระบวนการดำเนินงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อธิบายโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

เกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ ดังนี้ William W. and Stephen GJ Hinkle D.E, (1998)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า .81 ขึ้นไป แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .61-.80 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .41-.60 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง .20-.40 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าต่ำกว่า .20 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการวิจัยได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ป่าน-สันเกียง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ความสำเร็จ		ความสัมพันธ์
	r	P	
1. ความสามารถของผู้นำ	.538**	.000	ปานกลาง
2. การบริหารจัดการ	.606**	.000	ค่อนข้างสูง
3. การบริหารการผลิต	.590**	.000	ปานกลาง
4. การบริหารการตลาด	.592**	.000	ปานกลาง
5. การบริหารการเงิน	.579**	.000	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก	.570**	.000	ปานกลาง
7. การกำหนดระเบียบข้อบังคับ	.519**	.000	ปานกลาง
8. การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์	.658**	.000	ค่อนข้างสูง
9. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	.244**	.005	ค่อนข้างต่ำ
10. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	.073	.401	ไม่มีความสัมพันธ์
11. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน	.502**	.000	ปานกลาง

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง

ความสำเร็จ	$\bar{X}$	S	การแปลความหมาย
1. ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านความยั่งยืน	2.61	.48	มาก
2. ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน	2.51	.49	มาก
3. ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	2.51	.51	มาก

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียงพบว่า ปัจจัยด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .658 และ .606 หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง รองลงมา ปัจจัยด้านการบริหารการตลาด ปัจจัยด้านการบริหารการผลิต ปัจจัยด้านการบริหารการเงิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยด้านความสามารถของผู้นำ ปัจจัยด้านการกำหนดระเบียบข้อบังคับ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .592, .590, .579, .570, .538, .519 และ .502 หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .244 หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามลำดับ (ดังตารางที่ 1)

2. ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง

พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มด้านความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 2.61) ด้านการพิจารณาศักยภาพของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.51) และ ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.51) ระดับความสำเร็จทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก (ดังตารางที่ 2)

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จากแบบสอบถามที่ 6 ซึ่งเป็นประเด็นคำถามแบบปลายเปิด พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

3.1 การบริหารจัดการมีปัญหาด้านการสื่อสารภายในกลุ่มไม่ชัดเจนทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ขาดการวางแผนดำเนินงานและไม่มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 15.67)

3.2 ด้านการตลาด มีปัญหาด้านประเภทสินค้าที่มีอยู่ยังไม่หลากหลาย ขาดความรู้ด้านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ มียอดขายต่ำ และขาดการวางแผนทางการตลาดที่ดี (ค่าเฉลี่ย 81.34)

3.3 ด้านการเงิน/บัญชี มีปัญหาด้านอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง ขาดเงินทุนหมุนเวียน ไม่มีแหล่งเงินทุน และขาดความเข้าใจในการทำระบบบัญชี (ค่าเฉลี่ย 27.88)

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีปัญหาด้านสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกไม่เข้าร่วมประชุมกลุ่ม และไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (ค่าเฉลี่ย 14.92)

3.5 ด้านการจัดสรรรายได้ มีปัญหาด้าน การจ่ายเงินค่าตอบแทนแก่สมาชิกล่าช้า การไม่แจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทราบ (ค่าเฉลี่ย 4.47)

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ระดับความสำเร็จ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง พบว่า ปัจจัยด้านการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ การบริหารจัดการ ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับค่อนข้างสูง การบริหารการตลาด การบริหารการผลิต การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความสามารถของผู้นำ การกำหนดระเบียบข้อบังคับ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับค่อนข้างต่ำ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านความยั่งยืน ด้านการศึกษาศักยภาพของชุมชน และด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีระดับความสำเร็จในระดับมาก ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปัญหาที่พบคือ ปัญหาทางด้านการตลาด คือ ปัญหาเรื่องประเภทสินค้าที่มีอยู่ยังไม่หลากหลาย ขาดความรู้ด้านการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ มียอดขายต่ำ และขาดการวางแผนทางการตลาด ดังนั้น คณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการร่วมกันดำเนินงานและผลักดันให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความสามารถของผู้นำโดยรวมกับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง เนื่องจากกลุ่มผู้นำคือกลุ่มที่เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มจึงมีความรับผิดชอบสูงและยังทุ่มเทกำลังความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ทิพย์สุวรรณ (2556) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านสันนา ตำบลแม่คำ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านสันนา คือ ปัจจัยด้านผู้นำ ประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำสูง เป็นผู้ผลักดันให้กลุ่มมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตสาธารณะพร้อมที่จะอุทิศเวลาให้กับกลุ่ม และสอดคล้องกับ นิภาภรณ์ จงวุฒิวศัย (2552) ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ผู้นำมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่า การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง เพราะการจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ในที่นี้จะเป็นตัวกำหนดว่ากลุ่มจะสามารถประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะเป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับ สุมิตรา ชันคำ (2559) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มไข่เค็มบ้านดงป่าสัก ตำบลบ้านด้าย อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย พบว่า วิสาหกิจชุมชนได้มีการกำหนดระบบการจัดสรรผลกำไร การจ่ายเงินปันผลและการเพิ่มเงินปันผลจากการประกอบการตามอัตราส่วนการถือหุ้นตามหลักการทำมาไ้มาก ทำน้อยได้น้อย การบริหารจัดการโดยรวม การบริหารการผลิตโดยรวม การบริหารการตลาดโดยรวม การบริหารการเงินโดยรวม การมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยรวม และการกำหนดระเบียบข้อบังคับโดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สุพาพร ลอยวัฒนกุล และคณะ (2559) ทำการศึกษา

เรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน พบว่า ด้านการผลิต และเห็นด้วยในระดับมาก คือ

ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการเงิน และด้านการตลาด ตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านการผลิต พบว่า เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การกำหนดคุณภาพของวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตสินค้า ด้านการตลาด พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก คือ การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาดอย่างสม่ำเสมอ ด้านการเงิน พบว่าเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การทำบัญชีการเงินที่ชัดเจนและโปร่งใส ด้านการจัดการ พบว่าเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านการจัดการ เช่น การกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม การแสดงความคิดเห็นชี้ประเด็นปัญหาและการแก้ปัญหาของกลุ่ม

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจยังอยู่ระดับที่ให้ความสำคัญเน้นไปที่การพัฒนาการผลิตและผลผลิต จึงส่งผลทำให้ปัจจัยทางด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มค่อนข้างต่ำ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก พบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนโดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งขัดแย้งกับ พระมหาสมพงษ์ เกศานุช (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจอมแจ้ง เมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจอมแจ้ง เมืองหนองคาย มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ภายใต้เงื่อนไขการเรียนรู้ด้วยตนเองและการได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เนื่องจากเพราะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่บ้าน-สันเกียง ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นในการแก้ไขปัญหาชุมชนจนเกิดการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระทั่งจนถึงปัจจุบันหน่วยงานที่เข้าไปให้การช่วยเหลือ สนับสนุนและร่วมพัฒนา คือ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์โปรดิ๊วส จำกัด โดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงทำให้ปัจจัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาทางด้านไม่มีความหลากหลายของสินค้า และขาดความรู้เรื่องการออกแบบสินค้าและบรรจุภัณฑ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้การช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
2. หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากกว่านี้ ทั้งในด้านการอบรม ให้ความรู้ทั้งการผลิต การบริหารจัดการ ตลอดจนให้การช่วยเหลือในเรื่องของแหล่งเงินทุนกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วย
3. ควรมีการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งศึกษาดูงาน
4. ควรมีการสนับสนุนผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพด้านการเป็นวิทยากร เพื่ออบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและบุคคลทั่วไปที่สนใจได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในแต่ละพื้นที่จะมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของชุมชน ดังนั้นการที่จะหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ควรต้องมีการจัดทำงานวิจัยในแต่ละพื้นที่เพื่อที่จะได้แนวทางที่เป็นของพื้นที่นั้น ๆ

2. การที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญคือ ความต้องการอาชีพหรือการจัดตั้งกลุ่มควรมาจากความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง การที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะเข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมควรมีการจัดทำเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจก่อนเพื่อที่จะได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนที่ตรงตามความต้องการและจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัยจากโครงการธรรมชาติปลอดภัย โดยความร่วมมือระหว่างกลุ่มธุรกิจพืชครบวงจร (ข้าวโพด) เครือเจริญโภคภัณฑ์ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตลอดจนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรธรรมชาติปลอดภัยแม่ปาน-สันเกียง ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ธีรภูมิ เอกะกุล. **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2552.
- พระมหาสมพงษ์ เกศานุช. **ปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจอมแจ้งเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.
- วราภรณ์ ทิพย์สุวรรณ. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านสันนา ตำบลแม่คำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2556.
- เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2548.
- สมเกียรติ ชัยพิบูลย์ และนารินจง วงศ์อุต. **การศึกษาผลกระทบของโครงการธรรมชาติปลอดภัยต่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมบ้านแม่ปาน หมู่10 และบ้านดอยสันเกียง หมู่ 17 ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานผลการวิจัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่, 2561.
- สุภาพร ลอยวัฒนกุล, อวรรณ กมล, พะยอม ตอประโคน และมานพ ทองไทย. “ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน,” **วารสารราชชนรินทร์**. 8, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559): 252-258.
- สุมิตรา ชันคำ. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มไข่เค็มบ้านดงป่าสัก ตำบลบ้านด้าย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย**. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2559.
- William W. and Stephen GJ Hinkle D.E. **Applied Statistics for the Behavior Sciences**. 4th ed. New York: Houghton Mifflin, 1998.